

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ №1

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРИЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Галузь знань   05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність   051 «Економіка»
Освітній рівень   перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма Економічна безпека підприємства
Шифр за ОПП: ОК - 1
Мова навчання: українська

Кропивницький 2024

Розробник:

РОМАНЬКО Ірина, доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін,
кандидат історичних наук, доцент

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету №1 ДонДУВС
Протокол № 8 від «15» січня 2024 року

Т. в. о. завідувача кафедри

Анжела ГЕЛЬБАК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Економічна безпека підприємства
«15» січня 2024 р.

Гарант ОПП

Володимир ШАЛІМОВ

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Рік підготовки:	1-й	1-й
Семестр:	1-й	1-й
Кількість кредитів ЄКТС / годин	4 / 120	
Модулів:	1	
Змістових модулів:	2	
Лекції:	20 годин	6 годин
Семінарські:	20 годин	6 годин
Практичні:	--	--
Самостійна робота:	80 годин	108 годин
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	екзамен	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:2	1:9

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета:

- засвоєння здобувачем вищої освіти уроків минулого та його критичне осмислення, об'єктивне оцінювання суспільно-історичних явищ та історичних особистостей;
- формування у здобувача вищої освіти історичної свідомості, навичок наукового прогнозування майбутнього;
- послідовне вивчення здобувачем вищої освіти політичного, соціально-економічного, етнічного, духовного розвитку українського народу в контексті розвитку світової цивілізації;

- розкриття сучасних наукових концепцій, понять, методів дослідження української культури в її історичних модифікаціях, жанрово-стильових варіантах;
- формування у здобувача вищої освіти системи знань про закономірності національного культурного процесу, основні досягнення вітчизняної культури, засвоєння загальнолюдських та національних культурних цінностей, збагачення духовного світу, формування здатності зберігати і охороняти культурні здобутки України;
- формування у здобувача вищої освіти державницької позиції, почуття патріотизму на засадах духовності та моральності;
- виховання освіченого фахівця-інтелектуала, що долає технократизм і односторонність сприйняття перебігу культурно-історичного процесу.

Завдання:

- забезпечити засвоєння здобувачем вищої освіти періодизації та закономірностей історичного розвитку, термінології та явищ, знання базових віх та концепцій історії України;
- формувати у здобувача вищої освіти цілісне розуміння українського історичного процесу в контексті світової історії;
- формувати у здобувача вищої освіти системні знання про українську культуру як самобутнє й унікальне соціально-історичне явище в генезі світового співтовариства;
- ознайомити здобувача вищої освіти з основними тенденціями, закономірностями й особливостями розвитку національної культури;
- сприяти визначенню здобувачем вищої освіти специфіки ментального та художнього мислення українців; найприкметніших рис культурного світу України;
- сприяти збагаченню духовного світу здобувача вищої освіти, зростанню інтересу до самостійного творчого осмислення культурної спадщини, власної участі в культурному будівництві в Україні;
- виробити у здобувача вищої освіти навички самостійного мислення та вміння давати власну, обґрунтовану оцінку історичним та культурним явищам;
- виробити у здобувача вищої освіти навички опрацювання джерел та літератури, їх критичного аналізу.

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Оскільки навчальна дисципліна «Історія та культура України» вивчається здобувачами вищої освіти у першому семестрі за програмою підготовки бакалаврів, даний курс спирається на отримані знання, уміння й навички з «Історії України» та «Всесвітньої історії» на базі середньої освіти.

Навчальна дисципліна «Історія та культура України» є базою для вивчення дисциплін: «Філософія» та «Політологія».

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 24
Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.	+		
Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.		+	
Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.			+

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- динаміку історичного процесу, орієнтуватися в контексті та подіях минулого у взаємозв'язку із сучасністю;
- новітні наукові погляди на ключові проблеми вітчизняної історії та використовувати ці знання при оцінці подій, явищ та особистостей історичного процесу;
- культурно-історичну своєрідність регіонів України;
- сутність, структуру, функції української культури, її місце в житті людини і суспільства, провідні тенденції розвитку культури та художні стилі, властиві культурним епохам, творчість провідних діячів української культури і мистецтва;
- сутність сучасного процесу розвитку української культури; її місце і роль у розмаїтті національних культур;
- взаємозв'язок вітчизняної культури та людини; зміст та особливості національної культури; окремі культурні артефакти, що розкривають ознаки та особливості кожної історико-культурної епохи.

вміти:

- аналізувати і зіставляти факти, явища, події та постаті, критично їх оцінювати, використовуючи всі наявні ресурси інформації (бібліотечні фонди, поточну газетно-журнальну продукцію, мережу Інтернет, тощо);
- володіти сучасними методами історичного пізнання, науковим історичним термінологічно-понятійним апаратом;
- самостійно працювати з історичними джерелами та зі спеціальними текстами

російської та Австро-Угорської імперій наприкінці XVIII ст. – початку XX ст. Культура в час пробудження національної свідомості.										
Тема 7. Боротьба за відродження державності України (1917–1921 рр.). Українська культура і духовне життя.	12	2	2	-	8	14	2	-	-	12
Тема 8. Україна в умовах становлення комуністичного режиму (1920-ті – 1930-ті рр.). Україна у Другій світовій війні (1939–1945 рр.)	12	2	2	-	8	14	-	2	-	12
Тема 9. Україна у другій половині XX ст.	12	2	2	-	8	12	-	-	-	12
Тема 10. Розвиток незалежної України. Постмодернізаційні процеси в українській культурі (1991 р. – теперішній час). Модульна контрольна робота.	12	2	2	-	8	16	2	2	-	12
Усього годин	60	10	10	-	40	66	4	4	-	58
Усього	120	20	20	-	80	120	6	6	-	108

** Модульна контрольна робота проводиться лише на денній формі навчання.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1

Змістовий модуль 1.

Історія та культура України первісної епохи – XVIII ст.

Тема 1. Історія та культура України як навчальна дисципліна. Феномен української культури. Символи українства.

Предмет та завдання курсу «Історія та культура України». Актуальність вивчення навчальної дисципліни, міжпредметні зв'язки. Основні концепції історії та культури в ретроспективі, сучасні інтерпретації. Наукова періодизація, принципи вивчення історії та культури України. Історична схема М. Грушевського. Історія України як складова частина загальносвітової історії.

Основні етапи розвитку української національної історичної думки. Україна та проблема індоєвропейської праатьківщини. Концепції етногенезу українців. Історичні та етнічні основи розвитку української нації.

Типологія української культури. Становлення української культури як продукту людської спільноти. Складові української культури. Взаємозв'язок культури духовної й матеріальної. Поняття археологічної культури.

Фольклор та фольклористика. Українське народознавство: етнічна територія України; світоглядні уявлення, вірування та знання; свята і обряди народного календаря; обряди та звичаї в українській родині.

Символізм української культури. Національна традиція символічного відображення світу. Найдавніші знаки-символи в Україні. Народні символи: вишиванка, рушник, дерево життя, писанка. Рослинні й тваринні символи.

Державні символи: герб, прапор, гімн. Походження і значення тризуба. Походження і значення блакитно-жовтих барв. Національний гімн України та його історія. Значення української символіки у формуванні національної ідентичності.

Традиційність української культури як домінуюча риса. Український народний побут. Українське мистецтво як квінтесенція художньої культури. Види українського мистецтва.

Важливість засвоєння історико-культурних надбань і особистісної культури у професійній підготовці майбутнього фахівця.

Тема 2. Доісторичний період в історії України. Витоки української культури.

Етапи історико-культурних процесів в Україні та їхня характеристика. Визначення доісторичного періоду розвитку людства. Становлення людського суспільства на теренах України. Первісні громадські та державні утворення на терені України.

Первісні археологічні культури на території України. Характеристика артефактів первіснообщинного суспільства. Трипільська культура (V–III тис. до н.е.). Дохристиянський період розвитку релігійних вірувань.

Кімерійсько-скіфо-сарматський культурний симбіоз. Античні колонії Північного Причорномор'я: вплив еллінізації на історію та культуру України. Зв'язок української культури із Заходом та Сходом.

Український народ – автохтонне населення України. Етногенез слов'ян та їх розселення на теренах України. Питання «прабатьківщини» слов'ян. Зв'язок з індоєвропейською спільнотою. Виокремлення східних слов'ян із загальнослов'янського середовища. Анти і антські племінні союзи. Розселення та побут східнослов'янських племен. Пантеон язичницьких богів. Міфологічні вірування давніх слов'ян. Античні історики про слов'ян та їх культуру.

Тема 3. Україна-Русь (IX ст. – перша половина XIV ст.).

Передумови виникнення України-Руси. Етнокультурні риси «українського» середньовіччя. Генеза понять «Русь», «Київська Русь», «Україна». Варяги і норманська теорія, її прибічники і противники. Виникнення держави Рюриківичів. Київська Русь в етнокультурному вимірі «Схід-Захід».

Суспільно-політичний устрій Київської держави. Піднесення та розквіт Київської Русі. Інтеграція церковних інституцій в суспільно-культурне життя. Зміцнення дипломатичних контактів з Візантією і Європою.

Причини і наслідки феодалної роздрібненості Київської Русі. Боротьба проти монголо-татарської навали.

Особливості релігійного життя. Церкви й монастирі як осередки духовного життя.

Слов'янська писемність та її поширення, роль бібліотек. Освіта й виховання у Київській Русі. Початок наукових знань. Перекладна та оригінальна література: жанри і тематика. Культова, оборонна та палацова архітектура. Скульптура. Монументальний живопис, станкові твори та мініатюри. Розквіт декоративно-прикладного мистецтва. Напрямки театрального, музичного та танцювального мистецтва.

Галицько-Волинське князівство – спадкоємець державних і соціокультурних традицій Київської Русі. Особливості соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку Галицько-Волинської держави. Історичне значення Галицько-Волинського князівства, його міжнародно-правове визнання як держави українського народу.

Характерні риси культурного феномену Галицько-Волинського князівства. Романський стиль як вплив Заходу. Соціокультурні процеси та мистецькі здобутки Галицько-Волинського князівства. Давньоруська культурна спадщина у східноєвропейському ареалі культурних традицій.

Тема 4. Литовсько-польська доба української історії та культури. (друга половина XIV ст. – перша половина XVII ст.). Виникнення українського козацтва.

Інкорпорація України-Руси Литвою. Державно-політичний та економічний, культурний і релігійний вплив українських земель на Литву. Кревська та Городельська унії. Боротьба Литовського і Московського князівств за давньоруську спадщину. Ліквідація удільних князівств. Включення Буковини до складу Молдавії, захоплення Угорщиною Закарпаття.

Взаємовідносини з Кримським ханством. Захоплення українських земель Польщею. Люблінська унія. Утворення федеративної держави – Річ Посполита. Основні відмінності національного становища українців у складі іноземних держав.

Берестейська церковна унія та її наслідки.

Виникнення українського козацтва. Політико-соціальний та військовий устрій Запорозької Січі. Участь козацтва у боротьбі проти турецько-татарської агресії та польсько-литовського поневолення. Реєстрове козацтво як форма поширення запорозького устрою на городову Україну. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI – у першій половині XVII ст. Перші міжнародні контакти українського козацтва.

Спадкоємність культури Київської Русі та творче осмислення нових цінностей західноєвропейського Ренесансу. Специфіка поєднання ренесансних та

реформаційних ідей в українській культурі. Література як важливий елемент української ренесансної культури. Початки книгодрукування.

Нові явища в галузі церковної культури. Становлення української літературної мови. Архітектура кам'яна і дерев'яна. Проблема формування української скульптури. Становлення світського живопису, портрет.

Розвиток української музичної культури. Формування кобзарства. Жанрове оновлення усної народної творчості: обрядова поезія, героїчний епос. Розвиток театрального мистецтва. Шкільний та ярмарковий театр. Вертеп. Декоративно-ужиткове мистецтво.

Тема 5. Українська історія та культура доби козацько-гетьманської держави (друга половина XVII – XVIII ст.).

Періодизація української національної революції 1648–1657 рр. Суспільно-політичне і економічне життя України у другій половині XVII – першій половині XVIII ст. Спроба І. Мазепи відновити незалежність. Пилип Орлик і його Конституція.

Три поділи Польщі. Завоювання росією Приазов'я, Північного Причорномор'я, Криму і Правобережної України.

Бароко як стильова домінанта епохи. Історичні умови виникнення та поширення українського бароко. Інтерпретація бароко як національно-органічного стилю в українській культурі, його характерні риси.

Зародження ідей просвітництва в Україні. Розвиток освіти та наукових знань. Внесок Григорія Сковороди в духовну культуру українського народу.

Книговидавнича справа в українських землях XVII–XVIII століть. Особливості українського бароко в архітектурі та образотворчому мистецтві. Українська барокова музика. Кобзарство. Театральне мистецтво: вертеп, шкільна драма.

Модуль 2

Змістовий модуль 2. Історія та культура України XIX – початку XXI ст.

Тема 6. Україна під владою російської та Австро-Угорської імперій наприкінці XVIII ст. – початку XX ст. Культура в час пробудження національної свідомості.

Входження України до державних структур російської та Австрійської імперій. Державно-правовий, політичний статус і стан України у складі російської імперії. Скасування чинності кріпосного права, розвиток промисловості. Становище українського селянства. Західноукраїнські землі під владою Австрії. Економічна й політична експансія Польщі, Румунії, Угорщини на українських землях.

Національно-культурне відродження й боротьба за національне визволення українського народу в діяльності різних політичних сил. Революційні події 1905–1907 рр. Україна в роки Першої світової війни: світовий баланс сил та національні інтереси України.

Соціально-політичні та історичні обставини розвитку української культури, особливості колоніальної культурної моделі. Характерні риси розвитку культурних процесів на українських територіях у складі російської та Австрійської імперій.

Класицизм та ампір в Україні – етап розвитку національної культури. Витоки українського романтизму. Галичина порубіжної доби – «український П'ємонт». Освітній, науковий і технічний рівень в Україні початку новітньої доби. Місце Т. Шевченка в українській культурі.

Народно-побутова культура, фольклор та їх роль у збереженні національно-культурних традицій. Феномен українського театру. Родина Тобілевичів та виникнення українського професійного театру. М. Кропивницький та театр корифеїв. Музично-драматичне мистецтво. Стилiстичні особливості в архітектурі: еклектика, віденський ренесанс, псевдовізантійський стиль. Українське пластичне мистецтво та живопис. Український неоромантизм, своєрідність українського експресіонізму. Покоління «Молодої України» та його роль у піднесенні національно-культурного руху. Стилєві течії і напрями модернізму. Національний стиль в музиці. М. Леонтович, К. Стеценко, О. Кошиць.

Тема 7. Боротьба за відродження державності України (1917–1921 рр.). Українська культура і духовне життя.

Українська Центральна рада (УЦР) в боротьбі за відродження української держави. Західноукраїнська Народна Республіка.

Українська Держава на чолі з гетьманом Павлом Скоропадським. Будівництво власної армії. Зовнішня політика. Директорія УНР. Боротьба різних політичних сил за владу в Україні. Селянські повстання проти більшовицького режиму. Основні наслідки української національної революції.

Національно-культурний рух у 1917-1921 рр. Українізація освіти й науки. Література. Театральне мистецтво. Традиційний реалізм, футуризм, формалізм. Станкова графіка та живопис. Бойчукізм у монументальному малярстві як окремий стиль. Курс більшовиків на ідеологізацію культури.

Тема 8. Україна в умовах становлення комуністичного режиму (1920-ті – 1930-ті рр.). Україна у Другій світовій війні (1939–1945 рр.).

Україна в системі міждержавних відносин на початку 1920-х років. УСРР у системі «догвірної федерації». Становлення адміністративно-командної державної системи управління.

Нова економічна політика в промисловості і сільському господарстві України. Прискорена індустріалізація та примусова колективізація. Голодомор 1932-1933 рр. Тоталітаризм як політичний режим в Україні: його сутність та механізм реалізації. Посилення імперських тенденцій в ідеології та політиці.

Соціально-економічне становище на західноукраїнських землях у міжвоєнний період (1921-1938 рр.). Наростання національно-визвольної боротьби. Організація українських націоналістів (ОУН).

Національна культура в умовах панування радянської ідеології 1920-1930-х років. Соціалістичний реалізм як візитівка тоталітарної культури. Релігія і церква в Україні. Коренізація в СРСР та політика українізації як одна із складових її проведення. «Розстріляне відродження». Своєрідність розвитку культури в Західній Україні.

Пакт Молотова-Рібентропа та його вплив на українські землі. Напад нацистської Німеччини на СРСР. Акт відновлення Української держави 30 червня 1941 року у Львові. Оборонні бої на території України в 1941-1942 роках. Мобілізація сил і засобів українського народу на відсіч ворогові. Німецький окупаційний режим. Рух Опору на окупованій території. Діяльність ОУН-УПА. Комуністичне підпілля. Звільнення України від загарбників. Внесок народу України у перемогу.

Політичні, економічні і соціальні наслідки Другої світової війни для українського народу. Активна роль УРСР у світовій політиці. Збирання основних етнічних земель українського народу в межах УРСР.

Українська культура в 1939–1945 рр.

Тема 9. Україна у другій половині ХХ ст.

Проблеми та особливості відбудови і розвитку народного господарства після війни. Посилення тоталітарно-бюрократичних тенденцій у громадсько-політичному житті 1940-х –1950-х років. Сталінські репресії в кінці 1940-х – на початку 1950-х років.

Українська культура повоєнного часу (середина 1940-х – перша половина 1950-х років).

Демократичні процеси в Україні після смерті Сталіна, їх суперечливий і непослідовний характер. Застійні тенденції в соціально-політичному житті України. Неосталінізм. Діяльність П.Є. Шелеста та В.В. Щербицького.

Зародження дисиденства в Україні. Шістдесятництво як суспільно-політичний, ідеологічний, літературно-мистецький та науковий феномен у боротьбі за національно-культурне відродження України.

Спроби М. Горбачова реформувати суспільство на шляхах демократії, гласності. Перші демократичні вибори. Формування нової політичної системи і наростання національно-визвольного руху. Утворення опозиційних партій. Народний Рух України за перебудову. Відродження духовності, національної символіки. Проголошення Декларації про державний суверенітет УРСР. Невдача реформ, наростання відцентрових тенденцій і розпад СРСР.

Історико-культурні дискурси II половини ХХ ст. Здобутки і втрати української культури під час кризи радянської системи. Релігія і церква в Україні. Згорання українського відродження в умовах догматизму та ідеологізації суспільно-політичного і духовного життя.

Українська культура за межами України. Творчість І. Багряного, Уласа Самчука, В. Барки, Тодося Осьмачки. Ю. Липа, Є. Маланюк, Д. Чижевський як дослідники української культури.

Тема 10. Розвиток незалежної України. Постмодернізаційні процеси в українській культурі (1991 р. – теперішній час).

Активізація суспільно-політичного життя. Акт проголошення незалежності України. Референдум і президентські вибори 1991 р. Реалізація ринкових реформ (друга половина 1994-1999 рр.). Політичні та соціальні трансформації 1990-х років – початку ХХІ ст. в Україні. Конституційний процес. Чинники формування громадянського суспільства в незалежній Україні.

«Революція Гідності» (Євромайдан) в Україні 2013-2014 рр.: причини, рушійні сили, значення. Збройна агресія російської федерації проти України (з 2014 року).

Суспільно-політичне і соціально-економічне становище України після 2014 р., основні тенденції та суперечності. Реакція світової спільноти. Спроби мирного врегулювання. Широкомасштабне вторгнення російських військ в Україну (з лютого 2022 р.): перебіг подій.

Формування концепцій зовнішньополітичного курсу держави. Альтернативні варіанти геополітичної орієнтації України. Євроінтеграційний поступ України. Хронологія відносин Україна – НАТО.

Характерні риси релігійного життя. Особливості демократичних процесів в Україні на початку ХХІ ст. Роль української діаспори у розбудові держави.

Культурне життя України в умовах становлення української державності й зростання національної ідентичності. Український постмодерн та його прояви в українській культурі.

Культура української діаспори: напрями, течії, представники.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання;
- активні методи навчання, у тому числі екскурсії до закладів культури.

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань.

Система передбачає:

для денної форми навчання

	Поточний контроль			Підсумковий контроль
	Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Екзамен
	30	10	20	40
Всього за навчальну дисципліну	100			

Для переведення оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

$$K = \frac{\text{сума одержаних оцінок (балів)}}{\text{округлити } (0,6 * \text{кількість групових занять}) * 5} * 30 =$$

Модульна контрольна робота

19-20 балів – «5» відмінно;

15-18 балів – «4» добре;

10-14 балів – «3» задовільно;

0-9 балів – «0» незадовільно

для заочної форми навчання

	Поточний контроль		Підсумковий контроль
	Семінарські заняття	Самостійна робота	Екзамен
	20	20	60
Всього за навчальну дисципліну	100		

Для переведення оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

$$K = \frac{\text{сума одержаних оцінок (балів)}}{\text{округлити } (0,6 * \text{кількість групових занять}) * 5} * 20 =$$

При оцінюванні екзамену на денній формі навчання застосовуються такі критерії:

- 36-40 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо

під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.

- 28-35 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);

- 20-27 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);

- 0-19 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

При оцінюванні екзамену на заочній формі навчання застосовуються такі критерії:

- 50-60 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти допустив/допустила незначні помилки.

- 40-49 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання, але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);

- 30-39 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);

- 0-29 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу,

аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Задача: вважається вирішеною і оцінюється:

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

4. Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів:

1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

2 бали – грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач/викладачка має аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок
82-89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи

			виконані вище середнього рівня з кількома помилками
75–81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок
67–74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків
60–66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям
35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач /здобувачка вищої освіти повинен /повинна повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля)

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові:

1. Історія України. Історія української культури. Методичні рекомендації з організації самостійної навчально-пізнавальної та науково-дослідної роботи / уклад.: І.І. Романько. Кіровоград: КЛА НАУ, 2016. 202 с.
2. Романько І.І. Історія України: збірник тестових завдань. Частина I. Кіровоград: КЛА НАУ, 2015. 244 с.
3. Романько І.І. Історія України: збірник тестових завдань. Частина II. Кіровоград: КЛА НАУ, 2015. 268 с.
4. Романько І.І. Історія України: збірник тестових завдань. Частина III. Кіровоград: КЛА НАУ, 2015. 235 с.
5. Романько І.І. Декоративно-ужиткове мистецтво: навчальний посібник. Кіровоград: КЛА НАУ, 2015. 184 с.
6. Романько І.І. Боротьба за відродження державності України (1917-1921 роки). Навчальний посібник. Кропивницький: ЛА НАУ, 2017. 150 с.
7. Романько І.І. Збройні Сили України у роки національно-державного відродження (1917–1921 роки). Частина 1. Навчальний посібник. Кропивницький: ЛА НАУ, 2017. 296 с.

8. Романько І.І. Збройні Сили України у роки національно-державного відродження (1917–1921 роки). Частина 2. Навчальний посібник. Кропивницький: ЛА НАУ, 2017. 134 с.
9. Романько І.І. Видатні постаті України в період національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. Навчально-методичний посібник. Кропивницький: ЛА НАУ, 2017. 290 с.
10. Романько І.І. Європейська та євроатлантична інтеграція України: історія, сучасний стан, перспективи. Навчальний посібник. Кропивницький: ЛА НАУ, 2017. 272 с.
11. Романько І.І. Українське народознавство: частина І. Теоретичний матеріал. Питання, завдання, тести для перевірки навчальних досягнень курсантів. Навчально-методичний посібник. Кіровоград: Вид-во КЛА НАУ, 2016. 96 с.
12. Романько І.І. Українське народознавство: частина ІІ. Термінологічний словник-довідник. Кіровоград: Вид-во КЛА НАУ, 2016. 92 с.
13. Романько І.І. Українська етнологія. Навчально-методичний посібник. Кіровоград: Вид-во КЛА НАУ, 2016. 123 с.
14. Романько І.І. Україна у Другій світовій війні. Навчально-методичний посібник. Кропивницький: КЛА НАУ, 2016. 76 с.
15. Романько І.І. Історія України доби Середньовіччя у сучасному осмисленні. Навчально-методичний посібник. Частина 1. Кропивницький: ЛА НАУ, 2018. 238 с.
16. Романько І.І. Історія України доби Середньовіччя у сучасному осмисленні. Навчально-методичний посібник. Частина 2. Кропивницький: ЛА НАУ, 2018. 244 с.
17. Романько І.І. Україна у ранньомодерний час. Козацька доба. Навчально-методичний посібник. Частина 1. Історія козацтва як предмет сучасної наукової дискусії. Кропивницький: ЛА НАУ, 2018. 316 с.
18. Романько І.І. Україна у ранньомодерний час. Козацька доба. Навчально-методичний посібник. Частина 2. Козацтво в історії та культурі України. Кропивницький: ЛА НАУ, 2018. 344 с.
19. Романько І.І. Історія України та української культури. Навчально-методичний комплекс. Кропивницький: Видавництво ЛА НАУ, 2019. 503 с.
20. Романько І.І. Історія та культура української діаспори. Навчальний посібник. Частина перша. Кропивницький: Видавництво ЛА НАУ, 2020. 328 с.
21. Романько І.І. Історія та культура української діаспори. Навчальний посібник. Частина друга. Кропивницький: Видавництво ЛА НАУ, 2020. 260 с.
22. Романько І.І. Воєнна історія України. Навчальний посібник. Частина перша: Воєнна історія України первісної епохи – ХІХ століття. Кропивницький: Видавництво ЛА НАУ, 2021. 372 с.
23. Романько І.І. Воєнна історія України. Навчальний посібник. Частина друга: Воєнна історія України ХХ – початку ХХІ століть. Кропивницький: Видавництво ЛА НАУ, 2021. 492 с.

Додаткові:

1. Грушевський М.С. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. / ред. кол. П.С. Сахань (голова) та ін. Т.11: покажчик імен. К.: Наук.думка, 2000. 520 с.
2. Петровський В.В. Історія України: Неупереджений погляд. Факти. Міфи. Коментарі / В.В. Петровський, Л.О. Радченко, В.І. Семененко. Харків: ВД Школа, 2017. 592 с.
3. Романько І.І. Великий син великого народу: Єлисаветградський край на життєвому шляху Кобзаря. Кіровоград: Видавництво КЛА НАУ, 2014. 17 с.
4. Романько І.І. Історія української культури: навчальний посібник. Кіровоград: КЛА НАУ, 2013. 260 с.
5. Романько І.І. Історія української культури: практикум. Кіровоград: Видавництво КЛА НАУ, 2013. 96 с.
6. Романько І.І. Козак Мамай. Історична дійсність чи легенда: навчально-методичне видання. Кіровоград: Видавництво КЛА НАУ, 2015. 24 с.
7. Романько І.І. Україна більше за життя. Загиблі воїни-земляки – учасники антитерористичної операції: довідник. Кіровоград: КЛА НАУ, 2015. 128 с.
8. Романько І.І. Національно-демократична революція в Україні (1917–1921 роки). Історичні нариси. Частина 1. Навчально-методичний посібник. Кропивницький: ЛА НАУ, 2017. 278 с.
9. Романько І.І. Національно-демократична революція в Україні (1917–1921 роки). Історичні нариси. Частина 2. Навчально-методичний посібник. Кропивницький: ЛА НАУ, 2017. 260 с.
10. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми / за ред. Л.О. Зашкільняк. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2016. 405 с.

Інформаційні ресурси:

1. Автентична Україна. Віртуальний тур українськими музеями просто неба. URL: <https://museums.authenticukraine.com.ua/>
2. Бібліотека імені В.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Бібліотека імені Максимовича КНУ ім. Т.Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
4. Бібліотека Українського католицького університету (УКУ). URL: <https://center.ucu.edu.ua/biblioteka/>
5. Відкриті освітні ресурси. URL: <https://www.library.kpi.ua/open-educational-resources/>
6. Воєнна історія. Науково-популярний журнал. URL: <http://warhistory.ukrlife.org/>
7. ВСВІТІ. URL: <https://vsviti.com.ua/>
8. Гайдамака. Незалежний інформаційно-освітній ресурс. URL: <http://www.haidamaka.org.ua/>
9. EXLIBRIS: українська електронна бібліотека. URL: <http://exlibris.org.ua/>
10. Замки та фортеці України. URL: <https://castles.com.ua/>
11. Ізборник. URL: <http://litopys.org.ua/index.html>

12. Інститут історії України НАН України. URL: <http://www.history.org.ua/>
13. Інститут українознавства імені І. Крип'якевича. URL: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/>
14. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського. URL: <http://www.gilan.uar.net/nasu/hiuass.html>
15. Історія очима історика. Всеукраїнський клуб з історії. URL: <http://historical-club.org.ua/>
16. Історико-археологічний музей «Прадавня Аратта-Україна». URL: [http // www.arattaukraine.com](http://www.arattaukraine.com)
17. Історична Правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua/>
18. Електронна бібліотека. Інститут історії України НАН України. URL: <https://cutt.ly/XwnYU0BG>
19. Літера. Електронна бібліотека. URL: [http:// www.litera-ua. livejournal. com](http://www.litera-ua.livejournal.com)
20. Локальна історія. URL: <https://localhistory.org.ua/>
21. Львівський історичний клуб (ЛІК). URL: <https://lvivmedievalclub.wordpress.com/>
22. На скрижалях. URL: <https://na-skryzhalyah.blogspot.com/>
23. Національна історична бібліотека України. URL: <https://nibu.kyiv.ua/>
24. Рідна країна. Світоглядний портал. URL: <https://ridna.ua/>
25. РУКОТВОРИ. URL: <https://rukotvory.com.ua/>
26. Українська книга. Безкоштовна електронна бібліотека. URL: <http://www.ukrknyga.at.ua>
27. Україна Incognita. URL: <https://ukrainaincognita.com/>
28. Україна Споконвічна. URL: <https://etnoua.info/>
29. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/>
30. Український Інтерес. URL: <https://uain.press/>
31. Український історичний журнал. URL: <http://uhj.history.org.ua/uk/archive>
32. Український портал. URL: <https://kampot.org.ua/>
33. Фонди та електронні ресурси Національної бібліотеки України імені Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/4714>
34. Хроніки Любарта. URL: <https://www.hroniky.com/>
35. Центр досліджень українського визвольного руху. URL: <https://cdvr.org.ua/>
36. History KYIV. URL: <http://history.kiev.ua/>
37. LIKBEZ. Історичний фронт. URL: <https://likbez.org.ua/ua/>
38. RID I VIRA. URL: <https://www.ridivira.com/uk/>
39. Ukrainian People. URL: <https://ukrainianpeople.us/>